

Havbruksnæringens lokalitetstilgang

Nofima, Sintef Fiskeri og Havbruk, UITØ/Norges Fiskerihøgskole og Bygdeforskning har gjennomført et forskningsprosjekt som utdyper havbruksnæringens fremtidige lokalitetsbehov. Havbruksnæringens utvikling og struktur har synliggjort et behov for nye lokaliteter som ivaretar moderne og miljømessig drift i samspill med andre bruks- og samfunnsinteresser.

Konklusjoner og anbefalinger fra undersøkelsene:

1. Hvis havbruksnæringen skal få gjennomslag for økt bruk av kystområder, er den avhengig av kartfesting av behovene.
2. Ved vurdering av om nye lokaliteter skal opprettes og kartfestes er det slående at bare biologisk kunnskap etterspørres og brukes. Bærekraft må også knyttes til økonomiske og sosiale forhold. Med utgangspunkt i den omvendte bevisbyrden som følger av føre-var-prinsippet, vil det *i stor grad være havbruksnæringens eget ansvar å få produsert og presentert slike kunnskap.*
3. Krav om likebehandling og felles retningslinjer fra havbruksnæringen vil ofte føre til at de strengeste krav må legges til grunn, noe som opplagt vil kunne gi flere begrensninger på arealtilgangen. Økosystembetraktninger vil også medføre at forskjellige områder langs kysten må behandles ulikt, dvs. med et visst innslag av politisk og administrativt skjønn.
4. Utvikling av veiledere er et viktig instrument når det gjelder å definere rammene for bruk av administrativt skjønn og sikre en viss grad av likebehandling. Dagens veileder for Fylkesmannens behandling av oppdrettsaker (A-1653) fra 1999 er én av veilederne som utvilsomt trenger oppdatering, blant annet som følge av innretningen av en nyere Naturmangfoldlov.
5. Veiledere for konsekvensutredninger (KU) ved havbrukstiltak i sjøområder trenger å oppdateres og videreutvikles. Her er det viktig at det utarbeides hensiktsmessige kriterier for konsekvensutredninger, både på tiltaksnivå (lokalitetssøknader) og plannivå (arealplaner). Spesielt viktig er at KU-kravene her samordnes slik at en KU for et større planområde forutsettes å dekke en del av den informasjonen som ellers inngår i en KU for en lokalitet.
6. Det er behov for å samle erfaringer og å utvikle mer kunnskap om epidemiologi og smittehygieniske driftsmodeller relatert til arealdisponeringer. Næringen må også ta et eget ansvar å videreformidle kunnskap til planmyndigheten om smittehygieniske driftsmodeller samt bakgrunn og behov for nye og endrede arealbehov.

Fortsettelse s.2

Prosjektdeltakere

Leder Otto Andreassen, Nofima

Øvrige deltakere:

UITØ/NFH

Bjørn Hersoug
Jahn Petter Johnsen
Ann Magnhild Solaas

Sintef Fiskeri- og Havbruk

Knut Torsethaugen
Leif M. Sunde

Bygdeforskning

Katrina Rønningen
Svein Frisvoll

Nofima

Kine M. Karlsen
Ingrid Kvalvik
Roy Robertsen

UiT / NORGES ARKTISKE
UNIVERSITET

Bygdeforskning

SINTEF Fiskeri og havbruk AS

7. I dag utgjør næringens eget arealbeslag (som følge av avstandskrav) en av de største begrensningene i forhold til videre ekspansjon i en rekke kystområder. Dagens havbruksnæring kunne produsere mer hvis driften samordnes innen hensiktsmessige soner med branngater. I regioner med mange oppdrettere vil en slik samordning kreve både forhandlinger og utpreget kompromissvilje. Ansvar for at dette gjennomføres ligger primært hos oppdretterne, selv om Mattilsynet vil kunne fungere som et ris bak speilet
8. I kystsonen bør det planlegges for større område, bl.a. ut fra økosystemhensyn. Kommunene, som i dag har hovedansvaret for arealforvaltning i kystsonen, er enkeltvis for små til dette. Løsningen kan være interkommunalt samarbeid, men i vårt materiale er det ikke noe som tilsier at interkommunale planprosesser gir noen en entydig gevinst i forhold til tidsbruk og framdrift. Felles for alle er at de er prosjektorganisert. Det langsiktige behovet for kontinuitet og planfaglig kunnskapsoppbygging i kommunene svekkes vanligvis når planleggingen er prosjektorganisert.
9. I debatten om framtidig kommunestruktur, bør det tas i betraktning at større kommuner med større sjøarealer også, lettere vil kunne håndtere kystsoneplanleggingen. Med stadig økende krav om at arealplanlegging og forvaltning i sjø i den grad det er mulig også bør omfatte funksjonelle økosystemer, er det åpenbart at når framtidige kommunegrenser skal trekkes, bør også sjøarealet inngå som et viktig premiss. Alternativet kan være at fylkeskommunen tar et større planansvar. En annen mulighet er bruken av statlige planretningslinjer (SPR) som tydeliggjør hvordan ulike interesser og hensyn skal ivaretas og avveies i planarbeid. Slike retningslinjer kan fort oppleves som eksterne pålegg og forsterke spenninger mellom lokal og nasjonal styring av areal-ressursene. Det kan bidra til mindre lokal legitimitet for arealdisponeringer og skjerpede arealkonflikter.
10. Oppdrettsnæringen er i dag underlagt et omfattende lov og regelverk som sorterer under flere departementer. Mye av dette kan forenkles og samordnes. Eksempelvis vil selv mindre justeringer i posisjoneringen av merder, forankringer og fôrflåter utløse en helt ny saksgang og dertil hørende prosedyrer. Også tilsyn fra ulike etater må kunne samordnes.
11. Bruken av avstandssoner utenfor verneområder bør revurderes og presiseres. Det er eksempelvis lite tilfredsstillende at enkelte saksbehandlere legger inn store avstandssoner utenfor grensene for nasjonale laksefjorder, og dermed i praksis utvider verneområdene og vanskeliggjør havbruksnæringens lokalitetstilgang. Her er det også nødvendig med økt kunnskap om det vitenskapelige grunnlaget for fastlegging av avstandssonene.
12. Havbruksnæringen bør erkjenne at kystnære arealressurser i sjø betraktes som nasjonal eiendom, undergitt sentral og kommunal styring. utfordringen vil da være å skape en ramme for forhandlinger som gir forutsigbarhet både for havbruksnæringen og for andre brukerinteresser, og som i størst mulig grad er faktabasert.